

CAPU III.

Despre deprindere.

1. I n t r. Ce este de a-se intielege sub deprindere d'in punctulu de vedere alu creșterii trupesci.

R e s p. Sub deprindere d'in punctulu de vedere alu creșterii trupesci sunt de a-se intielege tóte acele mesure, cari tientescu otielirea, istetîrea si perfectionarea poteriloru trupesci ale pruncului. De deprinderea acestoru poteri se tiene inca sî dedarea pruncului la ordine, la curatienia, la cumpetu si la bunacuviintia. Deprinderea in parte trebuie se încépa delocu dupa nascere, pentru-cà d. e. dedarea la ordine si la curatienia trebuie se figureze dejá sî in creșterea sugetoriului; dar afacerile de frunte, precum sunt otielirea, perfectionarea organeloru vorbirii, s. c. l., numai atunci pasiescu inainte, cându poterile pruncului incepu a-se desvoltá dejá. Ér' dupa etatea acést'a, indatinarea si deprinderea trebuie se tiena pana atunci, pana-ce prunculu va devení destulu de prudentu si abilu spre a scí domní asupr'a propensiuniloru sale semtuali si a medilocí mai de parte de sinesi perfectionarea poteriloru sale trupesci. — Scopulu deprinderii este: 1.) a-lu dedá pre pruncu la curatienia, ordine, cumpetu si la bunacuviintia; 2.) a-i oteli trupulu; 3.) deprinderea poteriloru trupesci, séu a muschiloru; 4.) a-i cultivá organele semtîrii; si 5.) a-i cultivá organele vor-

birii. — Despre cari mai detaiatu in intrebările următorie :

2. Intr. Cum sè procedàmú intru dedarea pruncului la curatienia, ordine, cumpetu si la bunacuviintia ?

Resp. Intru dedarea pruncului la curatienia, ordine, cumpetu si la bunacuviintia, sè procedàmú in modulu urmatoriu: 1.) Pana-ce prunculu é de totului nepotintiosu cu sine, pana atunci insii parintii sè se ingrigésca de ace'a, cá trupulu si vestmintele pruncului sè fie totu-de-un'a curate; cá intru grigirea d'insului d. e. in scaldare, in dormire, in laptare si nutritie sè se tiena ordinea esactu, si sè nu i-se dée decâtu numai atât'a de mancatu, câtu i este necesariu pentru stemperarea fómei. — 2.) Cându acum'a sî prunculu este in stare sè-si folosésca membrele sale, cându manca de sine si ambla pre peciórele sale : sè ne ingrigimu cá pre d'insulu sè-lu iée impregiuru d'in tóte pàrtile ordinea si curatieni'a; cá cu voi'a sè nu se manjésca neci pre sine, neci vestmintele sale; instrumentele sale de jocu sè sî-le tiena in ordine; in mancare si beutura sè tiena cumpetu; si cá sè-lu incungiure totu-de-un'a ómeni curati, ordinati, cumpetati si bine crescuti. — 3.) Indata-ce incepe prunculu a princede, si prin urmare este in stare sè-si insemne dejá sîesi : ce este frumosu, iertatu ori cuvenintiosu, — si ce nu ? pentru tóte smintele d'insului in contr'a curatieniei, ordinei, cumpetului si a bunacuviintiei, sè-lu mustràmú, si déca va fî de lipsa, sè-lu sî piedepsimu. — 4.) Cându

prunculu devine docilu sî in privinti'a inve-
tiării: sè ne servimu sî de acést'a cá de unu
medilocu spre a face, cá pruncului sè-i placa
curatieni'a, ordinea, cumpetulu si bunacuviinti'a,
si sè se scârbésca de necuratienia, disordine, ne-
cumpetu si de necuviintia.

3. In tr. De ce séma este otielirea trupésca
a pruncului?

Res p. Otielirea trupésca a pruncului este
de ace'a séma, cá prunculu sè se invetie la su-
portarea neajunsuriloru si a influintieloru nepla-
cute provenitórie d'in afara. — É norocosu
anume cu privire la trupu omulu acelu-a, carele
are pucine pretensiuni ori trebuintie, si este in
stare se rabde multe neplaceri provenitórie d'in
afara; precându d'in contr'a este intr'adeveru
nenorocosu totu omulu celu molesítu si nineratu,
carele este robulu trebuintieloru sale, si ale càrui
poteri usioru le infrânge nu numai impregiu-
rările vitrege ale viétiei, ci inca sî singuru tem-
pulu celu rèu. — Trebuie dara otielitu prunculu,
fàra inse cá sè i-se denege totu ce in intielesu
strinsu nu este lipsa naturala; pentru-cà totu
omulu are dreptu la desfatàrile nevinovate ale
viétiei, numai cá pre langa acést'a se fía in stare
a sî fí fara de acele, si déca se-ar recere, sè
scía sî suferí.

4. In tr. Cum sè procedàmu cu privire la
otielirea trupésca a pruncului?

Res p. Cu privire la otielirea trupésca a
pruncului se procedàmu in modulu urmatoriu:

1.) Sè ne ferimu de totu ce ar poté se-lu nine-

reze séu se-lu molesiésca pre pruncu ; asiá d. e. déca é fireticu séu plange, se nu-lu alinàmu de locu cu póme, cu confecture, séu cu promisiuni carea-de-care mai frumóse ; déca se plange de ceva rèu, se nu-lu ospetàmu indata cu màncari cari i placu lui mai tare ; déca tempulu este nefavoritoriu, se nu-lu infasiuràmu indata in panure ; déca are ceva alteratiune, sè nu ne vaieràmu asupr'a d'insului cu un'a machnire neintielépta, ci sè-i facemu ce recere sanatatea d'insului, séu ce demanda mintea cea sanitósa. — 2.) Sè-lu dedàmu pre pruncu inca de micu a suferí frígulu si caldulu, fómee si setea, ustenél'a si nedormirea, fàra cá inse sè murmurèze séu sè se supere pentru unele cá si aceste. Inse in privint'ia acést'a sè fímu totu-de-un'a cu consideratiune la complecsiunea si la etatea pruncului, si neci-odata sè nu facemu ceva experimentu cá si acelu-a, carele ar poté se periclitateze sanatatea pruncului, ori i-ar poté impedecá desvoltarea poteriloru trupesci. — 3.) Cu prunculu sè nu tractàmu neci-o-data unilateralu si neconsecuentu. Sè ne ferimu de ace'a, cá precàndu despre un'a parte amu vré se-lu otielimu pre pruncu, pre atunci despre alt'a parte sè-lu nineràmu, séu precàndu in tempu rece lu-lasàmu afara imbracatu usioru, pre atunci nóptea se-lu ascundemu între dricarie si perine. — 4.) Otielirea, mai virtosu cu privire la prunci mai ninerati, se-o conducemu cu circuspectiune prudenta si gradatu, si sè nu pierdemu neci-o-data d'in vedere ace'a, cà scopulu otielirii nu este a-lu cresce pre pruncu

de omu nesimtătoriu si dobitocescu, ci numai ace'a, cá intarindu-lu pre d'insulu pentru suportarea lipseloru si a necasuriloru neincungiuravere ale vietiei, sè devina mai capace pentru ajungerea destinatiunii sale omenesci.

5. In tr. Cari sunt medilócele cele mai corespundietórie pentru deprinderea poteriloru trupesci, séu a muschiloru ?

Resp. Pentru deprinderea poteriloru trupesci séu a muschiloru, cele mai corespundietórie medilóce sunt: joculu, gimnastic'a si lucrulu regulatu. Chiar pentru ace'a: 1.) Sè-i dàmu ocaziune inca sî copilasiului, cá prin jocu sè-si póta deprinde tari'a trupésca inca de micu; asemene instrumente de jocu sunt: minci'a, telég'a-, caruti'a-, pusic'a-, sabi'a de prunci, s. c. l. — 2.) Pre pruncu sè-lu dedàmu de tempuriu la nesce lucruri usióre si proportionate tariei d'insului, in modu cà, cu càtu se desvólta mai bine tari'a d'insului cu atàt'a sè se radîme mai pucinu pre ajutoriulu ori servitiulu altoru-a. — 3.) Incàtu va fí cu potintia si ni se va paré de bine, sè-lu impartasîmu pre pruncu sî in deprinderi gimnastice. Spre acelu scopu se afla sî institute speciali, dar sî in ospitalele de prunci mici, precum sî in scólele elementarie inca se potu face nesce deprinderi gimnastice mai simple. Innotarea si saltarea inca se tienù de deprinderile gimnastice. — 4.) Dela jocu si dela deprinderile de petrecere sè se conduca pruncii gradatu sî la lucrulu regulatu. Fíii se invetie a ajudá parintiloru, ér' fetele mameloru, cá asiá despre un'a parte sè li

se întarésca muschii, éra despre alt'a parte sè devina capaci a lucrá.

6. *Intr.* De mare însemnetate este în creşcere cultivarea organelorú semtîrii?

Res p. Cultivarea organelorú semtîrii în creşcere este de fórte mare însemnetate, pentru-cá organele semtîrii servescu de medilocitorie între sufletu si trupu, si pentru-cá chiar pentru acést'a sí perfectiunea spiretuala a omului în mare parte aterna dela lucrarea organelorú semtîrii. Chiar pentru ace'a, organele semtîrii sunt de a-se deprinde cu multa diligintia. Spre acést'a servescu asiá-numitele deprinderi de intuitiune, cari perfectiónéza sí organele semtîrii prin ace'a, cá lu-dedáu pre pruncu a cautá, a ascultá, a pipái bine objectulu, s. c. l. Organulu vederii lu-perfectiónéza mai virtosu deprinderile în mesurarea cu ochiulu, lucrurile fine de mana, scrierea si desemnulu; éra organulu audiului lu-perfectiónéza deprinderea în cantu si musica.

7. *Intr.* Ce se recere pentru perfectiunea organelorú vorbirii?

Res p. Pentru perfectiunea organelorú vorbirii se recere : 1.) Cá vorbirea sè o facemu necesaria pruncului de tempuriu, poftindu dela d'insulu, cá sè graiésca si sè céra déca are lipsa de ceva. — 2.) Cá în presinti'a pruncului sè vorbimu curatu si la întielesu. — 3.) Cá sè-i dàmú ocasiune destula de vorbitu. — 4.) Cá defectele organelorú de vorbire ale d'insului sè ne nisuiemu a le vindecá cu tóta paciinti'a.

8. *Intr.* Cine sunt datorí a medilocí per-

fectionarea poteriloru trupesci prin deprindere ?

R e s p. Perfectionarea poteriloru trupesci ale prunciloru prin deprindere, sunt datori a o medilocí parte parintií, parte acele persóne, cari au chiamare speciala spre acé'a, precum sunt crescatorii si invetiatorii. Si asiá, in privinti'a acést'a au agendele sale atátu cas'a parintiésca, càtu sî institutetele deosebite de crescere si de invetiare.

9. I n t r. Cu ce este de a-se intregí crescerea trupésca a pruncului ?

R e s p. Crescerea trupésca a pruncului este de a-se intregí cu invetiarea modului desvoltării proprie, pentru-cà prunculu numai asiá va devení capace a-se scí ingrigí càndu-va de conservarea sanitàtii si a intregitătii sale trupesci, dupa-ce va esí de sub aripele parintiloru. Sè se faca cunoscuta dara pruncului functiunile vitali ale trupului si organele trupesci, cá sè scía, de ce trebuie se grigésca pentru sustienerea sanitàtii si a vietiei. Sè i-se propuna regulele sanitarie, cá sè se scía orientá. Sè i-se arate d'in exemple speciali, cà ce urmàri triste potu sè aiba usioretatea si negriginti'a, si cà ce nebunía este a-si procurá sîesi nesce desfatàri momentane cu pretiulu a nesce doreri, cari adese-ori duréza inca sî multíme de ani.

PARTEA II.

Crescerea sufletésca.

I n t r. In câte directiuni trebuie sè-si eserciteze crescerea influinti'a sa asupr'a sufletului ?

R e s p. Crescerea in trei directiuni trebuie